

5.2 Elektrisüsteemi bilansivastutuse ahel

Elektrituruseadusega sätestatakse, et turuosaline peab tagama, et tema poolt võrku antud ja/või ostetud elektrienergia kogus oleks igal kauplemisperioodil võrdne tema poolt võrgust võetud ja/või müüdud elektrienergia kogusega.

Selline turuosalise põhine bilansivastutus ei ole praktikas võimalik, mistõttu on loodud läbi katkematu avatud tarne ahela bilansihalduse protsess. See tähendab, et iga tootja ja tarbija on mõõteandmete arvestuses bilansihalduse portfelliga alati kaetud. Igal turuosalisel on vaid võimalus valida, kes on tema avatud tarnija, sõlmides selleks vastava lepingu nõuetekohase protsessi alusel.

Bilansivastutus elektrisüsteemis tagatakse alloleva ahela ja vastutuste jaotusega:

TURUOSALINE

Turuosaline on füüsiline või juriidiline isik, kes toodab või tarbib elektrit võrku või võrgust. Vastavalt seadusandlusele saab turuosalisel ühe mõõtepunkti kohta olla vaid üks avatud tarnija. See piirang on oluline süsteemis bilansside arvestuseks, sest ühes mõõtepunktis mõõdetud tarbimine või tootmine ei tohi olla topeltarvestuses.

AVATUD TARNIJA

Avatud tarnija on elektri müüja või ostja, kes osutab kliendile avatud tarnet ehk müüb/ostab kas puudujääva/ülejäääva elektrienergia koguse või müüb/ostab kogu mõõdetud elektrienergia koguse sõltuvalt pooltevahelisest kokkuleppest turuosalisega. Juhul, kui avatud tarnija ei ole ise bilansihaldur, sõlmib ta omakorda avatud tarne lepingu hierarhiliselt kõrgemal oleva avatud tarnijaga/bilansihalduriga. Juhul kui tarbijal ja/või tootjal puudub avatud tarne leping, on tema avatud tarnijaks tema mõõtepunkti võrguettevõtja (Elektrituruseadus §44)

VÖRGUETTEVÕTJA

Võrguettevõtjal on elektri bilansihalduse korralduses kolm olulist rolli:

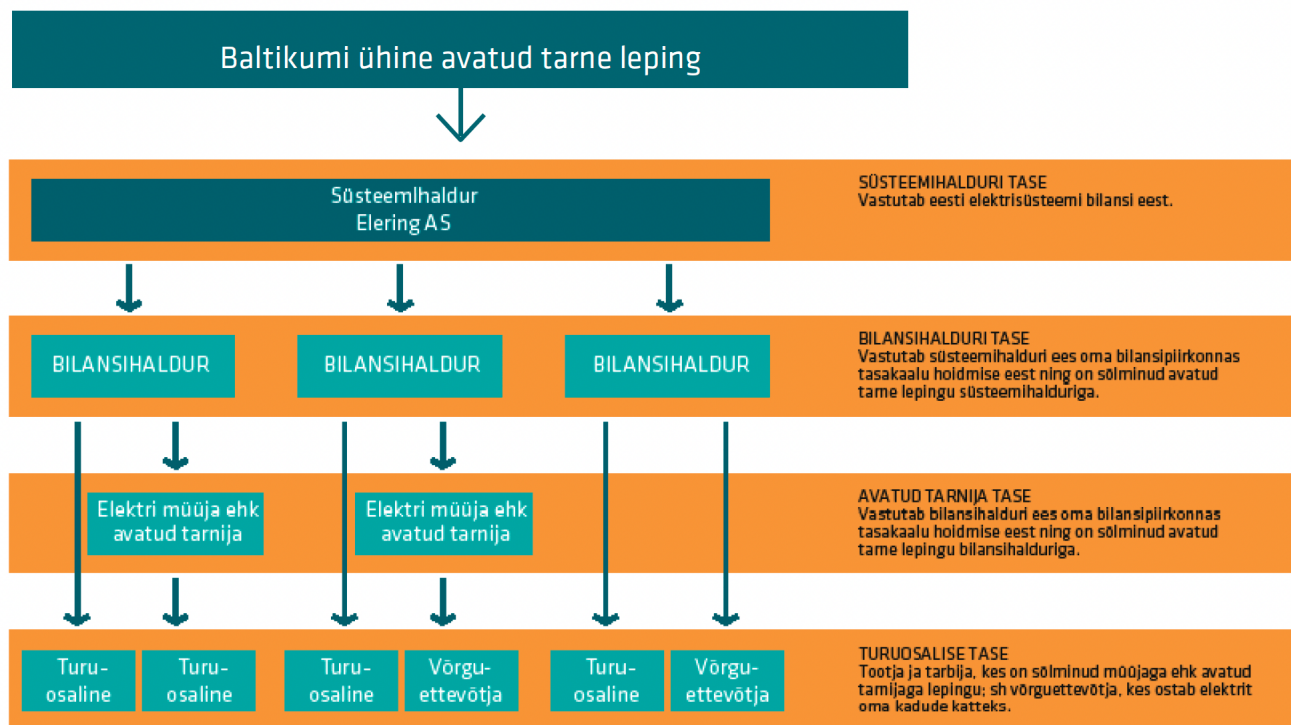
1. Iga võrguettevõtja on turuosaline oma võrgukadudega. Seetõttu peavad kõik võrguettevõtja piirimõõte- punktid kuuluma ühte bilansipiirkonda.
2. Võrguettevõtja tegutseb ka avatud tarnijana:
  1. Kui tarbijal ei ole avatud tarne lepingut, siis on tema avatud tarnijaks automaatselt tema võrguettevõtja.
  2. Kui võrguettevõtja teeninduspiirkonnas on alla 100 000 tarbija, võib vastavalt elektrituruseadusele võrguettevõtja ka ise tegutseda elektrienergia müüjana.
3. Iga võrguettevõtja vastutab oma võrgupiirkonna mõõteandmete kogumise ja edastamise eest bilansi- selgituse jaoks nii süsteemihaldurile, kui ka avatud tarnijale edastades mõõteandmed nõuetekohaselt Andmelattu.

BILANSIHALDUR

Bilansihaldur on hierarhiliselt kõrgemal olev avatud tarnija, kellel on bilansileping süsteemihalduriga. Selle alusel süsteemihaldur müüb bilansihaldurile või ostab temalt avatud tarnena (tema eabilansi katteks) igal kauplemisperioodil bilansi tagamiseks vajaliku koguse bilansienergiat. Bilansihaldurite portfellides on summaarselt jaotatud kogu Eesti tarbimine ja tootmine, välja arvatud tarbimine ülekandevõrgu kadude katteks, sest Elering planeerib ja selgitab ülekandevõrgu kaod ise. (Vt ka bilansiselgituse näiteid tabelis 2 ja b)

SÜSTEEMIHALDUR

Süsteemihalduril (Elering) on kohustus tagada igal ajahetkel süsteemi varustuskindlus ja bilanss. Kuna süsteemis tootmine ja tarbimine ei vasta reeglina kunagi täpselt planeeritule, juhivad süsteemihaldur süsteemi bilanssi reguleerimisvõimsustega ning katab kauplemisperioodis tekkinud piiriülese eabilansi Baltikumi ühise avatud tarne lepinguga põhimõttel, et Baltikumi-siseselt saldeeritud eabilanss arveldatakse Baltikumi süsteemihaldurite vahel.

Joonis 27 Eesti elektrisüsteemi avatud tarne ahela protsess

Eelpool joonisel 27 toodud bilansihalduse avatud tarne ahel hallatakse Estfeed Andmelaos, mis jälgib, et igal ajahetkel iga turuosalise mõõtepunkt ja süsteemis tegutsev avatud tarnija ning võrguettevõtja oleksid alati ühe bilansipiirkonna ahelaga kaetud.

Toodud avatud tarne ahela reeglid ei kehti määratud tarne tehingutele, sest määratud tarne tehingud ei ole seotud konkreetselt iga mõõtepunkti mõõteandmetega, vaid on portfelli põhised tehingud tulevikku suunatud ajaks elektrienergia tarnimisega.